

Bronisław Sałuda

"Pięćdziesiąt lat działalności
gospodarczej Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Olsztynie
(1945-1994)", Władysław Fafiński,
Olsztyn 1995 : [recenzja]

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2, 330-332

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W kilku wypadkach są jedynym źródłem świadczącym o miejscu pochówku, którego istnieniu czas, a w wielu przypadkach, wbrew obowiązującemu prawu, świadoma działalność człowieka, położyła kres. Dopiero pod koniec lat osiemdziesiątych podjęto pierwsze działania mające na celu porządkowanie i rewaloryzację cmentarzy m.in. w Markajmach, Osiekowie (gm. Dąbrówno), Gardynach (gm. Dąbrówno), Łogdowie (gm. Dąbrówno), Orłowie, Olsztynie, Drwęcku (gm. Olsztynek), Szkotowie (gm. Kozłowo), Turowie (gm. Kozłowo) i Załuskach (gm. Kozłowo).

Po tym wszechstronnie omawiającym tło zagadnienia wstępuje następuje część podstawowa książki, którą jest katalog cmentarzy, kwater i mogił z lat 1914—1918, zarówno tych istniejących, jak i tych, po których pozostały jedynie przekazy źródłowe. Znajdujemy tu nazwę miejscowości w jej polskim i niemieckim brzmieniu, nazwę gminy, w obrębie której dana miejscowość się znajduje, oraz opis miejsca pochówku zawierający: stan zachowania, położenie, w miarę możliwości historię, a w 44 przypadkach także i plan cmentarza. Katalog poprzedzony jest mapą z zaznaczonymi zachowanymi cmentarzami z terenu województwa olsztyńskiego. Niestety, jej walory poznawcze w dużym stopniu zmniejsza słaba czytelność.

Opracowanie kończy aneks, na który składają się: instrukcja nadprezydenta prowincji Prus Wschodnich dotycząca zakładania cmentarzy wojennych; tabelaryczne zestawienie zawierające wykaz zachowanych cmentarzy wojennych, kwater wojennych i mogił na terenie województwa olsztyńskiego (stan na 1994 r.); alfabetyczny wykaz miejscowości w poszczególnych gminach i miastach, w których pochowani byli żołnierze I wojny światowej.

Treść książki uzupełniają fotografie przedstawiające widok i stan zachowania 19 cmentarzy.

Cmentarze wojenne z okresu I wojny światowej w województwie olsztyńskim są cennym materiałem dokumentującym stan obecny, a jednocześnie odtwarzającym nie istniejącą już rzeczywistość. Książka powinna stać się inspiracją oraz pomocą w ratowaniu i uporządkowaniu cmentarzy, które stanowią integralną część krajobrazu historycznego Warmii i Mazur.

Małgorzata Strzyżewska

Władysław Fafiński, *Pięćdziesiąt lat działalności gospodarczej Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie (1945—1994)*, Olsztyn 1995, ss. 206.

Opracowanie ukazało się nakładem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie. Koszty związane z wydaniem książki poniósł olsztyński oddział Stowarzyszenia Inżynierów, Techników Leśnictwa i Drzewnictwa. I tu, by nie zapomnieć, pierwsza krytyczna uwaga: w opracowaniu często pojawiają się różnego rodzaju skróty. Dla ludzi „z branży” nie stanowią one najprawdopodobniej żadnego problemu. Lecz czytelnikom innych specjalności utrudniają one studiowanie omawianej książki, tym bardziej, że są strony, gdzie skrótów jest dużo (np. s. 95: OZLP, ORB, ZPUH, RDLP). Być może po wnikliwym przestudiowaniu tekstu uda się rozszyfrować każdą z tych zagadek, jednak umieszczenie wykazu skrótów, mam wrażenie, byłoby jak najbardziej na miejscu.

Prezentowane wydawnictwo ma pionierski charakter. Dotychczas jedynie jako obszerny rozdział „Lasy państwowe północno-wschodniej Polski” prezentowane były tylko w dwóch obszerne opracowaniach Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie — *Województwo olsztyńskie, monografia ekonomiczno-społeczna 1945—1969*, (ss. 272—287) oraz w tomie obejmującym lata 1970—1974 (ss. 128—139).

Autor z benedyktyńską cierpliwością zgromadził niebywale obszerny zestaw najróżniejszych informacji dotyczących historii instytucji, która przez ostatnie pół wieku zarządzała działem gospodarki i działalność której znaczenia tak pod względem ekonomicznym, jak i społecznym trudno przecenić. Bardzo dobrze, że taka książka się ukazała. Wyrazy uznania należą się autorowi, wydawcy i sponsorowi tego przedsięwzięcia. Tym niemniej, jeżeli po jakimś czasie przyjdzie opracować następne wydanie tej publikacji, to chyba autor zgodzi się, że warto pomyśleć, by miała ona bardziej ogólny charakter. Można zrozumieć, że Rejonowa Dyrekcja Lasów Państwowych z okazji jubileuszu pięćdziesięciolecia pragnęła upamiętnić jak najwięcej szczegółów, ocalić od zapomnienia jak najwięcej nazwisk osób, które przez półwiecze pracowały i zasłużyły się w jakiś sposób leśnictwu Warmii i Mazur, czy szerzej — leśnictwu północno-wschodniej Polski. Nie mam tego nikomu za złe. Jednak w przyszłości należałoby się zastanowić i niezależnie od drobiazgowych wiadomości ująć rzecz bardziej problemowo. Dla przykładu dobrze byłoby wiedzieć, jak przedstawiała się sprawa lesistości w regionie w półwieczu, jak region wygląda pod tym względem na tle Pomorza Zachodniego, czy zmniejsza się zapas grubizny, a może prowadzimy gospodarkę rabunkową? Brakiem jest też to, że nie pokuszono się, by liczby zilustrować najbardziej prostymi materiałami graficznymi (wykres, diagram, mapa).

Zrozumiałe, że tego rodzaju poglądowe ułatwienia, niezbędne przy analizie liczb, są możliwe, gdy autor i redakcja ma dostatecznie dużo czasu. Wszystkie wydawnictwa okolicznościowe najczęściej takiego komfortu nie posiadają. I właśnie z taką sytuacją mamy również w tym przypadku. Jest to niewątpliwie okoliczność łagodząca, ale ona nie zwalnia od dokonania poprawek w przypadku wznowienia książki.

O pośpiechu w redagowaniu książki świadczą m.in. następujące usterki i potknięcia:

- paginacja: po s. 96 nagle s. 207,
- w dziale „Tabele i wykazy” brak załącznika nr 9, 13, 15, 33,
- s. 145: pomyłka w imieniu, zamiast Jan Wysocki (Wichrowo) powinno być Stanisław,
- s. 129: literówka — nie Czrny lecz Czarny Piec,
- wpisy odręczne do tekstu: s. 75, 118, 119, 147,
- tabela 10 (ss. 151—159) skonstruowana niejasno; składa się z kilku segmentów, a w każdym inna liczba pozycji, nie sposób dokonać jakiegoś porównania,
- w rozdziale „Gospodarka łowiecka” (ss. 70—76) nic nie ma o żubrach, mimo że to przecież najrzadszy zwierz w lasach olsztyńskiej dyrekcji. Natomiast na s. 189 nie tylko spostponowano króla puszczy polskich umieszczając go w rubryce „Inne”, lecz podano szokującą informację (bez żadnego komentarza), że odstrzelono 12 sztuk żubrów. Wiadomość ta tym bardziej poraża, że

w Olsztyńskim i Ostrołęckiem nie wolno np. strzelać stosunkowo często spotykanych cietrzewi, pod ochroną jest jarząbek, wydra. Skąd więc ta nonszalancja wobec żubra?

Bronisław Saluda

Jerzy Kozdroń, Antoni Sołoma, Anna Wójcicka, Kortowo w 45-leciu. Z dziejów Akademii Rolniczo-Technicznej im. Michała Oczapowskiego w Olsztynie. Daty, fakty, wydarzenia, Oficyna Wydawnicza ART, Olsztyn 1995, ss. 360, ilustr. 95, tab.

Rocznicowa praca trojga autorów — pracowników ART — jest, jak piszą oni we wstępie, „historią w pigułce” uczelni kortowskiej w minionym czterdziestopięcioleciu. Celem publikacji było przedstawienie dorobku środowiska akademickiego na tle przemian gospodarczo-społecznych regionu. Książka stanowi w pewnym sensie kontynuację serii wydawnictw jubileuszowych poświęconych tej placówce: *Dziesięciolecie Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie 1950—1960* (Olsztyn 1960), *Dwudziestopięciolecie Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie 1950—1975* (Olsztyn 1975) oraz *Trzydzieści lat Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie 1950—1980* (Olsztyn 1980).

Praca składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów, aneksu oraz spisu ilustracji. W warstwie konstrukcyjnej rozdziału „Zarys kalendarium ogólnego” odwołano się do zabiegu formalnego, wykorzystanego w opracowaniu B. Łukaszevicza — *Olsztyn 1945—1985. Zapis czterdziestolecia*. Pod datami rocznymi zamieszczono wybrane informacje z życia uczelni. Pierwszy zapis, z roku 1919, dotyczy organizacji Akademii Rolniczej w Bydgoszczy (poprzedniczki ART), a ostatni, z roku 1995, klasyfikuje ośrodek kortowski na drugim miejscu, po warszawskiej SGGW, w rankingu polskich uczelni rolniczych. Tu nasuwa się uwaga: autorzy jedynie w minimalnym stopniu podawali daty miesięczne iienne, przypisane konkretnym wydarzeniom. Rozdział zamyka plan Kortowa opatrzone szczegółową legendą.

W dalszej części znajdujemy wiele zestawień statystycznych, wykazów personalnych i tabel dotyczących władz uczelnianych, wyróżnień, nagród, stopni naukowych, kierunków studiów, instytutów i zakładów, życia kulturalnego środowiska akademickiego, turystyki, sportu, współpracy i wymiany zagranicznej, patentów, bazy lokalowej oraz wielu innych.

Ostatni rozdział poświęcono zmarłym w latach 1954—1995 nauczycielom akademickim. Aneks zawiera bieżący skład osobowy Senatu i rad wydziałowych, strukturę organizacyjną jednostek naukowo-dydaktycznych, a także plan obchodów jubileuszu uczelni. Całość przynosi bogactwo materiału faktograficznego, nadającego pracy charakter źródłowy. Wymaga on jednak weryfikacji, która będzie utrudniona z uwagi na brak wykazów wykorzystanych w opracowaniu archiwaliów i literatury. Autorzy, wskazując na konieczność niezbędnej selekcji wspomnianego materiału, nie wymienili kryteriów, którymi kierowali się przy jej dokonywaniu. Biorąc pod uwagę popularyzatorską formę publikacji, trudno pokusić się o jednoznaczną ocenę hierarchii ważności zamieszczonych faktów i wydarzeń oraz eksponowanej problematyki. Założona skrótość i syntetyczność ujęcia, pozbawionego odautorskiego komentarza, kwalifikuje pracę do roli informatora, sumującego osiągnięcia tej placówki.